

м. Миколаїв
Управління освіти Миколаївської міської Ради
Будинок дитячої та юнацької творчості
Заводського району м. Миколаєва

«Твоє ім'я над нашим містом сяє...»

*(пам'ятки культури міста Миколаєва,
пов'язані з іменем його святого покровителя)*

2019-2020

УЧАСТНИКИ ЕКСПЕДИЦІЇ

вихованці гуртка «Історичне краєзнавство» Будинку дитячої та юнацької творчості Заводського району м. Миколаєва

Ложенко Катерина – організація експедиції

Прасолова Єлизавета – організація роботи в офіційних установах

Казанцева Ярослава – робота з літературою

Доценко Олександр – написання екскурсійного маршруту,
популяризація результатів дослідження

Савко Дмитро – робота з особистим архівом, інтерв'ю;
презентація результатів дослідження

Ворощук Андрій – аудіозапис інтерв'ю з автором
пам'ятника Святому Миколаю І. Булавицьким;

Підвисоцький Андрій – робота з картографічним матеріалом;
фотографування

Калієвська Вікторія – фотографування

Чорнозуб Вікторія – обробка фото; створення комп'ютерної
презентації;

Чорнозуб Дар'я – обробка фото; створення комп'ютерної
презентації;

Костік Карина – оформлення результатів експедиційного
дослідження

Кирилова Владислава - популяризація результатів дослідження

Керівник: **Луньова Надія Вікторівна**, керівник краєзнавчих
гуртків Будинку дитячої та юнацької творчості
Заводського району м. Миколаєва (м. т. 098 4045082)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ОПИС МАРШРУТУ.....	7
1.1. Опис маршруту.....	7
РОЗДІЛ 2. ПЕРШІ ХРАМИ МИКОЛАЄВА НА ЧЕСТЬ СВЯТОГО МИКОЛАЯ (кінець XVIII – XIX ст.)	
2.1. Перша церква святого Миколая кінця XVIII ст. (вул. Пушкінська- ріг вул. Потьомкінської)	8
2.2. Свято-Миколаївський соборний храм (1803-1817 рр.) – пам’ятка архітектури Державного значення (вул. Фалєєвська – ріг вул. Нікольської)	9
2.3. Свято-Миколаївська домова церква при Миколаївському Технічному залізничному училищі (1898-1920) та Свято-Миколаївська церква 58-го Празького полку.....	12
РОЗДІЛ 3. ЗВЕДЕННЯ НОВИХ ПАМ’ЯТОК НА ЧЕСТЬ СВЯТОГО МИКОЛАЯ ЯК ОЗНАКА ДУХОВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ	
3.1. Каплиця святого Миколая над Інгулом.....	13
3.2. Пам’ятник святому Миколаю як символ нашого міста.....	15
3.3. Храм Святого Миколая на Одеському шосе – оберіг Миколаєва.....	17
ВИСНОВКИ.....	20
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ.....	23
ДОДАТКИ.....	24

ВСТУП

Наше місто, яке веде свій початок з верфі на Інгулі, знаходиться під покровом Святого Миколая. 27 серпня 1789 р. будівельник верфі Фалєєв отримав від Потьомкіна ордер, в якому князь наказував іменувати «*новозаводимую верфь на Ингуле – город Николаев*» [1]. Перший корабель, що було побудовано на новій верфі – 44-гарматний фрегат, також отримав назву «Святой Николай».

В Україні є два Миколаєва: обласний центр і районний центр у Львівській області. Але місто, що у Львівській області, отримало назву на честь свого фундатора шляхтича Миколі Тарлу [3]. Наше місто назване саме на честь угодника Божого.

Ми вирішили дослідити пам'ятки культури Миколаєва, пов'язані з ім'ям його святого покровителя. Тема дослідження є актуальною, адже в сучасному світі особливого значення набуває питання збереження культурної спадщини, як матеріальної, так і духовної.

Актуальність дослідження полягає в тому, що сьогодні одним із пріоритетних напрямків розвитку нашого міста, яке у радянський період довгий час було закритим, є підвищення його туристичної привабливості. На сучасному етапі туристична галузь може відігравати значну роль у формуванні місцевого бюджету, залученні інвестицій, підвищенні зайнятості населення та покращенні комфортності життя городян. Для розвитку екскурсійного туризму необхідно знаходити нові локації, створювати нові туристичні бренди, розробляти дієві туристичні маршрути. Наш проєкт – спроба зробити внесок у цю важливу справу.

Тема, яку ми обрали, мало досліджена і не висвітлена в літературі в повному обсязі. Відомості про перші храми святого Миколая у нашому місті ми зустрічаємо в дослідженнях Ю.С. Крючкова, Д.І. Заковоротнього, Н.О. Кухар-Онишко, Т.М. Губської. Цікавий матеріал зібрано у виданні «Святой Николай Чудотворец: факты, предания, современность» автора І.В. Кисарова. Більш системно матеріал подано у довіднику «Релігійні організації на Миколаївщині: історія та сучасність», який можна знайти на сайті Миколаївської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Гмирьова [3].

Дані про сучасні пам'ятки культури можна знайти тільки у місцевих періодичних виданнях. Інформація про пам'ятки історії та культури Миколаєва, що пов'язані із іменем його небесного покровителя, не систематизована.

Виходячи з вищезазначеного, ми визначили наступну *мету*: дослідити історію створення та художні особливості пам'яток культури, пов'язаних з іменем святого покровителя нашого міста і розробити екскурсійний маршрут; показати внесок миколаївських митців у створення нових об'єктів культури та архітектури; поширити знання з історії культури Миколаєва серед молоді й донести до неї думку про необхідність шанобливого ставлення до пам'яток історії та культури.

Для досягнення поставленої мети були визначені такі завдання:

- вивчення джерельної бази;
- визначення екскурсійних локацій;
- відвідування культурних пам'яток;
- дослідження особливостей архітектури та художнього оформлення;
- опитування учасників створення пам'ятника святому Миколаю
- складання екскурсійного маршруту з урахуванням логістичних особливостей та хронології

Дослідження складалося з наступних етапів:

I етап. Робота з літературою та джерелами:

- опрацювання літератури в Миколаївській обласній дитячій бібліотеці;
- робота з довідковою літературою на сайті Миколаївської обласної універсальної наукової бібліотеки [13];
- робота з матеріалами офіційного сайту Миколаївської єпархії Української православної церкви [14];
- робота з особистим архівом родини Іванових –Луньових (Додаток В)

II етап. Інтерв'ю та особисті зустрічі:

- робота у Відділі охорони культурної спадщини Управління з питань культури та охорони культурної спадщини Миколаївської міської ради;
- консультація начальниці відділу Ірини Бондаренко (додаток Б).

- зустріч із автором пам'ятника Святому Миколаю, Заслуженим діячем мистецтв України, скульптором Іваном Булавицьким (додаток Ж);

III етап. Робота на об'єктах:

- визначення екскурсійних об'єктів;
- створення карти екскурсійних об'єктів (додаток А);
- відвідування та вивчення об'єктів на місцевості;
- фотографування об'єктів.

IV етап. Робота над екскурсією:

- написання тексту екскурсії;
- підбір ілюстративного матеріалу;
- створення комп'ютерної презентації.

V етап. Популяризація проєкту:

- виступи на конференціях, зльотах (Додаток М);
- проведення екскурсій (Додаток Н);
- презентація проєкту в соціальних мережах;
- інтеграційні заняття в гуртках Будинку творчості;
- проведення заходів до дня Святого Миколая (Додаток О).

Ми використали наступні методи дослідження:

- картографічний;
- пошук літературних джерел;
- пошук офіційної інформації;
- інформаційний пошук у мережі Інтернет;
- інтерв'ювання, проведення аудіозапису, бесіди;
- робота на місцевості: огляд об'єктів, записи у польовому щоденнику, фотографування;
- систематизація інформації.

Слід зазначити, що наш проєкт довготривалий. Починала роботу група в складі: Катерини Ложенко, Олександра Доценка, Ярослави Казанцевої, Єлизавети Прасолової. Була опрацьована література в Миколаївській обласній дитячій бібліотеці, проведена робота у відділі охорони культурної спадщини Управління

культури Миколаївської міської ради, проведено огляд та опис пам'яток культури. У результаті було розроблено екскурсійний маршрут і започатковано проведення екскурсій та інших заходів. Такі екскурсії спонукали вихованців молодшої групи продовжити дослідження. У 2019 р. до участі в проєкті долучилися: Вікторія Чернозуб, Дар'я Чернозуб, Вікторія Калієвська, Дмитро Савко, Андрій Підвисоцький, Андрій Ворошук, Карина Костік. Було знайдено нові літературні та архівні джерела, доповнено маршрут новими об'єктами, проведено зустріч із автором пам'ятника Святителю Миколаю, а також продовжено популяризацію проєкту з використанням Мережі Інтернет, що є особливо актуальним в умовах тривалого карантину. Проєкт має перспективи на подальший розвиток.

РОЗДІЛ 1. ОПИС МАРШРУТУ

1.1. Опис маршруту.

Стартовою точкою екскурсії ми визначили дитяче містечко «Казка», куди зручно добратися з будь-якої частини міста (трамвай 1, 3 маршрутів до зупинки вул. Сінна; 6, 7, 11 маршрутів до зупинки вул. Декабристів; тролейбуси 2, 5 до зупинки вул. Декабристів) і маршрутні таксі до зупинки вул. Декабристів. Найзручніше маршрутне таксі № 15, яке зупиняється безпосередньо біля «Казки».

Наш маршрут розрахований на пішохідну екскурсію, але з певних умов можливий варіант екскурсії автобусної.

Екскурсійний маршрут у повному обсязі складається з 6 пунктів:

- 1 – Перша церква святого Миколая кінця XVIII ст.;
- 2 – Свято-Миколаївський соборний храм (1803-1817 рр.);
- 3 – Свято-Миколаївська домовна церква при Миколаївському Технічному залізничному училищі (1898-1920);
- 4 – Каплиця святого Миколая над Інгулом;
- 5 – Пам'ятник святому Миколаю;
- 6 – Храм Святого Миколая на Одеському шосе;

Всі пункти позначено на картах 1, 2 (Додаток А)

Найбільш оптимальним є маршрут, що включає пункти: 1, 2, 4, 5. Він проходить центральною частиною міста, всі об'єкти знаходяться на недалекій відстані один від одного й синхронізуються хронологічно. Тривалість такої екскурсії 2 години.

Пункт 6 знаходиться досить далеко, його варто включати в маршрут у тому випадку, якщо екскурсія автобусна. Тоді екскурсія буде тривати 2 год. 40 хв.

Під час екскурсії пропонуємо показати світлини Миколаївського Технічного залізничного училища, при якому діяла Свято-Миколаївська домовна церква, і Свято-Миколаївської церкви 58-го Празького полку, яка також була зруйнована.

Під час екскурсії особливу увагу слід приділяти питанню збереження історико-культурної спадщини.

Екскурсія буде цікавою для людей будь-якого віку. Заповіти екскурсію можна в групі БДЮТ Заводського району Туристсько-краєзнавчий відділ у мережі Facebook <http://surl.li/ijab>

РОЗДІЛ 2. ПЕРШІ ХРАМИ МИКОЛАЄВА НА ЧЕСТЬ СВЯТОГО МИКОЛАЯ (кінець XVIII – XIX ст.)

2.1. Перша церква святого Миколая кінця XVIII ст. (вул. Пушкінська - ріг вул. Потьомкінської)

У центрі кварталу, обмеженого сучасними вулицями Потьомкінської та Шевченка, Пушкінської та Наваринської наприкінці XVIII ст. була збудована перша церква у нашому місті, яка була освячена на честь Миколи Чудотворця.

Ми вийшли на місцевість і визначили на карті приблизне місце розташування цієї церкви (Додаток Г).

Зображення цієї церкви немає, але під час роботи у Відділі охорони культурної спадщини (Додаток Б) ми дізналися, що у Центральному державному архіві військово-морського флоту (ЦГАВМФ, Санкт-Петербург)

зберігається план міста Миколаєва кінця XVIII ст. під назвою «Чертеж города Николаева и урочища Спасского». З ним свого часу працювала Головний зберігач фондів Миколаївського обласного краєзнавчого музею з 1987 по 2014 рр. Наталія Олександрівна Кухар-Онишко, Лауреат обласної премії ім. Миколи Аркаса, автор робіт з історії архітектури Миколаєва. На основі цього креслення вона зробила опис будівлі храму. Храм був однефний (зальний), у вигляді корабля, з однією апсидою¹, перекритий двосхилим дахом. Мав одну главку у середній частині даху. На плані це прямокутник розмірами 30x10 м [5].

На жаль, імена архітектора та будівельників залишилися невідомими.

Цікавою є історія храму. Існування нового міста було неможливим без храму, і тому Михайло Фалєєв у грудні 1789 р. повідомляє архієпископа Катеринославського, Херсонського і Таврійського Амвросія про наміри звести храм на честь святого Миколая Чудотворця: «... *Имею обещание соорудить церковь во имя святого Николая Чудотворца в Николаеве будущей весной.* М.Л. Фалєєв.» [1].

У 1790 році церква була освячена. У народі її називали Грецькою. Греки, моряки та купці, що переселилися за запрошенням Катерини II на нові землі Російської імперії, будували цей храм своїм коштом, брали участь у створенні внутрішнього вбрання, а також утримували його.

Через 20 років будівля прийшла у непридатність, і у 1803 році було розпочато зведення нової – кам'яної церкви. Її побудували вже в іншому місці.

2.2. Свято-Миколаївський соборний храм (1803-1817 рр.) – пам'ятка архітектури Державного значення (вул. Фалєєвська – ріг вул. Нікольської)

Свято-Миколаївський соборний храм розташований між вулицями Спаською та Нікольською, приблизно в 500 м. від того місця, де знаходилася перша дерев'яна церква святого Миколая. Кам'яний храм будували з 1803 до 1817 рр. Відчувався брак коштів, тому у 1808 році архієпископ Платон дозволив священнику Костянтину Марабуту і прихожанам збирати кошти на

¹ вівтарний виступ, що примикає до основної будівлі, але нижчий за неї

Свято-Миколаївський соборний храм.
Світлина з сайту Миколаївської єпархії УПЦ

будівництво храму серед населення єпархії. Зведення нового храму стало спільною справою мешканців Миколаєва, про що свідчать записи в спеціальній книзі для пожертвувачів. Суми коливалися від 25 копійок до 1000 рублів [6]. Окрім грошей жертвували будівельні матеріали. Храму були подаровані ікони святого Миколая та Божої Матері «Одигітрія» в срібному окладі. Будівельником храму був протоієрей Карп Павловський, особливою турботою про зведення храму також відзначився архімандрит Захарій Петропуло [4].

Слід відзначити, що у спорудженні нової будівлі значну роль знову відіграла грецька громада, тому за церквою довгий час зберігалася назва «грецької». Про це свідчать спогади старожила Миколаєва Віктора Якимовича Іванова, 1921 р. народження, який проживав за адресою: вул. Чкалова (колишня Рибна), буд. 16. Він згадував, що колишній власник будинку Петро Іванович Прусов, який прожив близько 90 років, людина дуже набожна, був прихожанином саме цієї церкви і називав її «грецькою» [11].

У 1816 році до нової церкви було перенесено ризницю та церковне начиння із старої дерев'яної церкви, яка припинила своє існування після завершення будівництва нового храму. Свято-Нікольський храм було освячено у 1817 р. [4]. Побудований він у стилі класицизму за типовим архітектурним проектом, який був затверджений Святішим Синодом. Будівля має форму корабля (ковчега) – однієї з найрозповсюджених архітектурних форм у храмовому будівництві [2]. Храм збудований в єдиному об'ємі з двоярусною дзвіницею зі шпилем. Він має будівлю баня напівсферичної форми, яка

спирається на масивний барабан з арками-вікнами (Додаток Д). З південної та північної сторін виступають ризаліти², увінчані фронтонами. Будівля має лаконічні форми. Прикрасою фасаду виступає чергування вікон та ніш, а також рустовані пілястри, що обрамляють кути [2]. Грецька церква схожа на Адміралтейський собор (Григорія Великої Вірменії), який був зруйнований у 30-ті р.р. XX ст. [4].

У 1835 р. вулицю, на якій знаходився храм, було названо Нікольською.

Храм відігравав значну роль у житті міста. При ньому діяла церковно-прихідська школа. У 1930-ті рр. Грецьку церкву закрили і використовували під склад. Під час війни, в 1941 р. в ній відновили богослужіння, які тривають і донині. Після створення Вознесенської та Миколаївської єпархії, коли Миколаїв став єпархіальним центром, Свято-Микольський храм отримав статус собору. До 2002 р. тут знаходилося єпархіальне управління, а також було створено духовне училище.

В інтер'єрі храму збереглися орнаменти й розписи XIX ст. Біля центрального входу у спеціальних нішах (кіютах) встановлено ікони: із північної сторони святого Миколая, з написом: «Святитель Николай мирликийский Чудотворец» із південної – Святої Покрови. У 1986 р. в південній частині Миколаївської церкви споруджено бічний вівтар на честь Покрови Пресвятої Богородиці, освячений на свято Покрови 14 жовтня [7].

На початку 90 років XX ст. храм реставрували, а на дзвіниці встановили дзвони (додаток Г). На церковному подвір'ї біля північних дверей облаштували місце для обряду освячення води.

Свято-Миколаївський соборний храм має статус пам'ятки архітектури державного значення, про що свідчить охоронна дошка, встановлена біля входу.

Ми відвідали цей об'єкт, ознайомилися з архітектурними особливостями та внутрішнім вбранням. Особливу увагу звернули на ікону святого Миколая в кіюті, встановлену біля дверей храму (додаток Г).

² частина будинку, що виступає за основну лінію фасаду від фундаменту до даху

Свято-Миколаївська соборна церква є однією з головних святинь міста Миколаєва. Кожного четверга тут відбувається молебень святому Миколаю перед часткою його мощей. Традиційно, у день святого Миколая, 19 грудня та 22 травня, у Свято-Миколаївському храмі збираються миколаївці, щоби відзначити престольне свято, відчутти красу архієрейського богослужіння, взяти участь у хресній ході і разом помолитися *«Святителю, Отче Микола! Моли Бога за нас!»*

2.3. Свято- Миколаївська домова церква при Миколаївському Технічному залізничному училищі (1898-1920) та Свято-Миколаївська церква 58-го Празького полку.

На перетині вулиць Пушкінської і Пограничної знаходиться масивна споруда кінця XIX ст. – один з корпусів Миколаївського коледжу транспортної інфраструктури. Будівлю споруджено в 1898 р. для Миколаївського Технічного залізничного училища. [2].

Під час роботи з Інтернет-ресурсами ми знайшли інформацію, що за ініціативою начальника училища Д. А. Кир'якова при учбовому закладі було відкрито Свято-Миколаївську домову церкву [11].

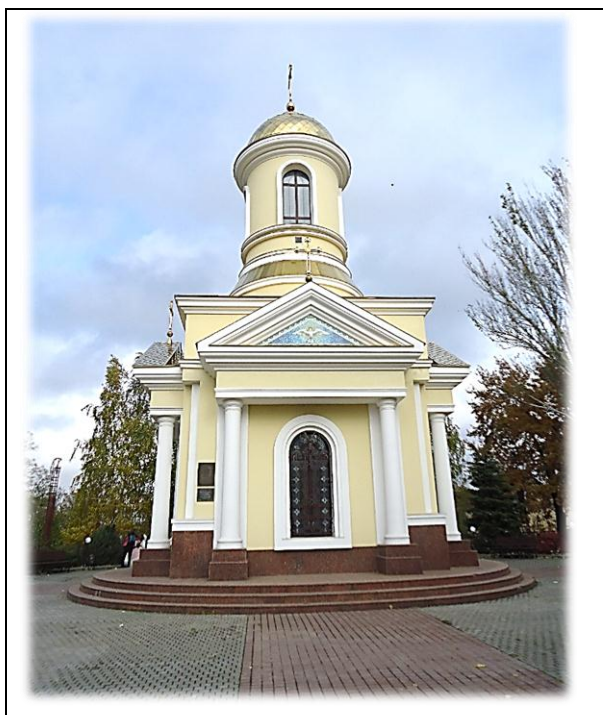
Кошти на спорудження було виділено Міністерством шляхів сполучення. Церква технічного училища була досить великих розмірів. Іконостас виконаний в живописно-іконостасній майстерні художника Мурашкова в Києві, і справляв на всіх незабутнє враження [11]. Сам іконостас білий з позолотою, а ікони – точні копії ікон Володимирського собору в Києві. На фронтоні училища було підняте великий позолочений хрест. Церква проіснувала недовго і після

встановлення радянської влади була закрита в 1920 році. На жаль, інформації про цю церкву, дуже мало. Ми знайшли її на сайті «Николаевский БазарЪ», де місцеві краєзнавці публікують свої дослідження з історії міста [11]. Відомості про цю церкву, а також про нову споруду Свято-Миколаївської церкви 58-го Празького полку є також у довіднику «Релігійні організації на Миколаївщині: історія та сучасність» [3], який є у вільному доступі на сайті Миколаївської обласної універсальної наукової бібліотеки [6].

Полкова церква знаходилася на вул. Аптекарській (68 Десантників) між 4-ю та 5-ю Слобідськими [6]. Зараз поряд з цим місцем зведено каплицю. Ці локації ми не включили в екскурсію у зв'язку з віддаленістю від основного маршруту, а також тому, що ці церкви, на сьогодні вже, на жаль, не існують.

РОЗДІЛ 3. ЗВЕДЕННЯ НОВИХ ПАМ'ЯТОК НА ЧЕШТЬ СВЯТОГО МИКОЛАЯ ЯК ОЗНАКА ДУХОВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ

3.1. Каплиця святого Миколая над Інгулом.

Каплиця Святого Миколая над Інгулом.
Фото В. Калієвської. 2019 р.

Від Свято-Миколаївського соборного храму проходимо 650 м до каплиці святого Миколая, що підноситься над Інгульським узвозом (Додаток Е) Це перший храм, збудований у Миколаєві в роки Незалежності України. Місце для нової споруди було обране дуже красиве і символічне – сквер на високому березі Інгулу, де з 1794 по 1937 рр. стояв величний Адміралтейський собор. Віруючі люди кажуть, що цей берег – «намолений».

У пасхальні дні, а саме 17 квітня 2004 року у фундамент заклали перше каміння, а жовтні відбувся дуже важливий етап будівництва храму: над ним возвели купол і хрест. Освятив його

архімандрит Варнава. За технологічними нормами після возведення куполу будівля повинна простояти півроку.

1 жовтня 2005 року каплиця святого Миколая була урочисто освячена предстоятелем Української православної церкви митрополитом Київським і всея Русі Володимиром, про що свідчить пам'ятна дошка на будівлі храму. Лауреат Шевченківської премії, миколаївський поет Дмитро Кремінь так описав цю знаменну подію в житті міста: *«Такого величного ходу церковників всіх рангів, безлічі простих мирян у Миколаєві не було, я думаю, років зі сто... Очолював урочисту ходу митрополит Володимир із пастирським жезлом в руці, в золототканому вбранні»* [8]. У своєму описі Дмитро Кремінь, використовуючи поетичні назви, надав каплиці статус собору, щоби підкреслити значущість цієї події для Миколаєва і для православної спільноти всієї України. Будівництво нових каплиць та храмів на місці колись зруйнованих радянською владою, означало початок духовного відродження нації. *«Білостінний, із золотими банями, він органічно вписався в архітектуру навколишніх адміністративних будівель і не загубився серед них. Золотоверхий собор святого Миколая постав над акваторією широкого в течії Інгулу як символ відродження – і духовного, і корабельного і мореплавського»* [8].

Пізніше у церкві спорудили вівтар, але назва «каплиця» зберіглася, бо будівля за розмірами невелика – її площа 30 кв. м. Висота від фундаменту до хреста – 16 м [4]. Архітектор Олександр Домарацький спроектував будівлю у класичному стилі: церква стоїть на гранітному цоколі, має 4 порталних хрести, вітражі на вікнах. Портали прикрашені мозаїкою: над входом із зображенням хреста, з інших боків – святого Духа у вигляді голуба, Біблії, Адміралтейського собору, що колись стояв на цьому місці. Автор мозаїки та вітражів – художник Володимир Щедров.

Ми звернули увагу на художні особливості розпису невеликого за своїми розмірами внутрішнього приміщення (Додаток Є). Цей розпис виконав Лауреат Шевченківської премії художник Віктор Семерньов із донькою Ларисою. Зображення 4 євангелістів і 6 святих написано на полотні особливою технікою

– маслом з доданням воску. По центру – Богородиця з Христом на руках в оточенні янголів. При вході до церкви зображення святого Миколая.

3.2. Пам'ятник святому Миколаю як символ нашого міста.

Пам'ятник Святителю Миколаю.
Фото В. Калієвської. 2020 р.

Від каплиці святого Миколая прямуємо до Каштанового скверу, де знаходиться пам'ятник Святителю Миколі Чудотворцю. Відстань від каплиці до пам'ятника – 450 м.

В Україні немає широкої традиції встановлювати пам'ятники святым, але миколаївська громада у 2002 р. прийняла рішення встановити пам'ятник небесному покровителю міста. У Відділі охорони культурної спадщини Управління з питань культури та охорони культурної спадщини Миколаївської міської ради

знаходиться доручення міського Голови Володимира Дмитровича Чайки від 25.10.2002 р. щодо створення фонду міського Голови для початку проектування пам'ятнику святому Миколаю і підбору місця для його встановлення. Завідувачка відділом охорони культурної спадщини І.А. Бондаренко показала унікальні документи та розповіла історію створення пам'ятника святому покровителю нашого міста (Додаток Б).

Кошти на пам'ятник збирали усією міською громадою, жодної копійки з бюджету не було витрачено. Таким чином було продовжено давню традицію спорудження святинь за рахунок громади. Значний внесок у справу створення пам'ятника зробив миколаївський меценат, видавник Валерій Карнаух. Йому належить сама ідея встановлення пам'ятника покровителю міста, він об'єднав навколо цієї ідеї благодійників, провів велику організаційну роботу. Імена

благодійників увічнені на постаменті. Рішення Миколаївської міської ради про спорудження пам'ятника було підписано Міським головою В.Д. Чайкою 29 квітня 2005 р.

Пропонувалося декілька варіантів щодо місця для встановлення монументу і того, яким він повинен бути. Для встановлення пам'ятника обрали один з найулюбленіших миколаївцями куточків міста – Каштановий сквер. Цей сквер трохи підноситься над вулицею Соборною – центральною вулицею Миколаєва – і Святий Миколай ніби благословляє городян, які гуляють цією вулицею, або приходять взяти участь у різноманітних урочистих та святкових заходах, що зазвичай проводяться на майданчику перед пам'ятником.

Над проектом пам'ятника працювали архітектори Андрій Павлов і Олександр Бондар, відомий миколаївський скульптор Іван Булавицький.

Ми зустрілися з Іваном Яковичем у його майстерні, записали розповідь про створення пам'ятника, роздивилися унікальні фотографії, креслення (додаток Ж).

Перший етап створення пам'ятника – проект, який розроблявся із архітектором. Другий етап – виготовлення макету. Третій етап – вибір матеріалу. Іван Булавицький обрав світло-сірий граніт. В процесі обробки він стає майже білим і дуже схожим на мармур, але мармур не такий довговічний порівняно із гранітом. Матеріал для майбутнього пам'ятника було взято з Янцівського гранітного кар'єру в Запорізькій області. Іван Якович показав нам схему цього кар'єру. Він має 9 шарів. Ми дізналися, що чим нижче шар, тим міцніше граніт. У нашому випадку було взято гранітну брилу з 3-го шару. Її вага – 14 тон! [12]. Далі робиться фігура з гіпсу в натуральну величину. Потім все це переводилося безпосередньо на цю гранітну брилу. Перший символічний удар по брилі було зроблено Владикою Пителимом та миколаївським міським головою В.Д. Чайкою (Додаток З). Робота над створенням фігури Святителя тривала протягом двох років – з 2003 до 2005.

Іван Якович Булавицький показав нам історичну світліну встановлення пам'ятника (додаток И).

Загальна висота пам'ятника становить 5,95 м, висота самої фігури – 3,5 м [12]. Постамент виготовлено з чорного граніту. Зображення Миколая відповідає усім іконографічним канонам і художнім зображенням святого. Ми зробили візуальний огляд пам'ятника на місцевості (Додаток І).

Перед пам'ятником встановлено невеликий овальної форми фонтан, як символ того, що Миколаїв стоїть на берегах двох великих річок, а святий Миколай є покровителем моряків, а також покровителем нашого міста. І. Булавицький згадував, що спочатку фонтани не планувалися – повинні були бути клумби з квітами, але тодішній міський голова Володимир Дмитрович Чайка наполіг на тому, щоби біля пам'ятника були фонтани [12]. Проте зараз близькість до води негативно впливає на стан пам'ятника [10].

Урочисте відкриття пам'ятника відбулося у вересні 2005 р. на честь 216-річниці заснування міста. Було дуже багато гостей, серед яких представники італійського міста Барі, гості з Туреччини. Під час церемонії у 4-х кутах заснування постаменту було закладено землю з італійського міста Барі яку доставив до Миколаєва італієць Константино Маса. Освятив пам'ятник Миколі Чудотворцю архієпископ Миколаївський і Вознесенський Пителир.

За створення пам'ятника святому Миколаю він отримав Почесне звання «Городянин року - 2006» в номінації «Мистецтво» та Орден князя Володимира від Української Православної Церкви.

У відділі охорони культурної спадщини та в особистому архіві І. Булавицького ми скопіювали світлини та документи щодо історії створення цього унікального пам'ятника, зробили власні фотографії та опис. На основі зібраних матеріалів ми створили комп'ютерну презентацію, в якій відображено історію створення пам'ятника Святителю <http://surl.li/ijab>.

3.3. Храм Святого Миколая на Одеському шосе - оберіг Миколаєва.

На правому березі Південного Бугу в мікрорайоні Варварівка, на в'їзді до Миколаєва з боку Одеси зустрічає подорожніх храм святого Миколая. Його можна назвати одним з найкрасивіших на Півдні України (Додаток Й).

Храм Святого Миколая на Одеському шосе.
Світлина з сайту Миколаївської єпархії УПЦ

На висоті 20 м сяє яскраво-синій купол, усипаний золотими небесними зірками, що символізує небосхил.

Вночі храм підсвічується прожекторами.

Спочатку планувалося збудувати каплицю. Будівництво розпочалося у 2004 р. підприємцем Геннадієм Жильцовим. Возвели стіни, але через брак коштів

будівництво було призупинено. У 2007 р. підприємець Ігор Данішевський за благословенням Владики Питирима продовжив будівництво. Було вирішено будувати вже не каплицю, а храм.

Архітектором проекту став Анатолій Григоренко, художнє оформлення здійснив художник Володимир Щедров, про що свідчить пам'ятна дошка, яка встановлена на стіні храму.

Храм має форму корабля, адже святий Миколай – покровитель моряків.

У оздобленні храму, його архітектурі немає неважливих, другорядних деталей, але все ж головною прикрасою та символом є купол із хрестами. Над куполом київська бригада рідкої у нас час спеціальності покрівельників бляхарів працювала майже 3 роки. Його покрили пластинами із напиленням нітриту титану, який у народі називають «синій златоцвіт». Це коштовний матеріал, він не вигорає і не втрачає блиску 50 років. Маківка сяє золотом, завдяки напиленню оксиду титана. 7 хрестів (4 по кутам і 3 над малими вхідними арками) позолотили сусальним золотом. У березні 2008 р. купол із хрестом за допомогою спеціального крану встановили на висоту 20 м. Діаметр куполу – 7,6 м, висота – 8 м разом із маківкою [14]. Під куполом із чотирьох боків встановлено білі скульптури Архангелів – Гавриїла, Михаїла, Уріїла і Рафаїла, виконані із полімер бетону. Висота скульптури – 1 м 80 см, вага – 450

кг! [14] (Додаток К). Свято-Миколаївська церква стоїть на перехресті доріг, і Архангели благословляють усіх, хто знаходиться у путі.

Вікна храму прикрашено 8-ми метровими вітражами, на яких зображені сцени із життя святого Миколая. Ескізи розробив художник В. Щедров. Денне світло, проникаючи через вітражі, робить атмосферу храму чарівної і урочистою. На центральному вітражі – святий Миколай, за спиною якого корабель на воді. При вході за традицією у круглих нішах встановлені ікони. Входимо до храму через масивні різьблені дубові двері (Додаток Л). Над ними надпис: «Радуйся, плаваючий посреди пучин добрій кормчий».

Урочистим і величним є внутрішнє оздоблення. Стіни пофарбовані в пастельні і блакитні тони, на цьому фоні – образи Ісуса Христа, Богородиці, Святого Миколая.

Мармур для іконостасу було привезено із Іспанії та Греції. Шість ікон іконостасу з картин Врубеля і Васнецова написав відомий миколаївський художник Володимир Федорченко. Особливу атмосферу святості створюють розписи із зображенням янголів, апостолів, Христа. Художниця Анна Сурган, яка розписували хори, зізнавалися, що під час роботи їй здавалося, що «хтось водив за нас кистю» [8]. Внутрішнє оздоблення храму довершує складна художня ковка, різьблені мармурові кіоти, підлога із флорентійської мозаїки. Усе оздоблення зроблено з дотриманням вимог канону і виконано з великою любов'ю. Церковне подвір'я – мов райський сад. Воно огорожене кованою решіткою, яка замикається воротами. У 2009 р. на церковному подвір'ї на глибині 12 м було закладено фундамент на спеціальних палях під 21 метрову дзвіницю [14]. Поруч із храмом знаходиться церковний будинок для недільної школи.

18 липня 2012 р. Владка Питирим здійснив освячення храму і відслужив першу Божественну літургію. Храм, який стоїть на в'їзді до Миколаєва, можна назвати справжнім оберегом нашого міста.

ВИСНОВКИ

Робота над проектом мала на меті дослідити історію створення та художні особливості пам'яток культури, пов'язаних з іменем святого покровителя нашого міста.

Для досягнення цієї мети, ми опрацювання літературу в бібліотеках міста та на сайті Миколаївської обласної універсальної наукової бібліотеки. Додатковий матеріал знайшли на офіційному сайті Миколаївської єпархії Української православної церкви [14], а також на сайті «Николаевский БазарЪ» [11]. Щоби висвітлити історію створення пам'ятника Святому Миколаю, ми відвідали відділ охорони культурної спадщини Управління з питань культури та охорони культурної спадщини Миколаївської міської ради (Додаток Б). Начальниця відділу І.А. Бондаренко показала нам унікальні документи. Цікаво пройшла зустріч із автором пам'ятника Святому Миколаю, Заслуженим діячем мистецтв України, скульптором Іваном Булавицьким (додаток Ж). Дослідження було доповнено матеріалами з особистого архіву родини Іванових-Луньових [11] (Додаток В).

Ми використали різноманітні джерела: краєзнавчу літературу, матеріали періодики, офіційні джерела, інтерв'ю, «усну історію», документи та фотографії.

Зібраний матеріал було систематизовано.

Наступним етапом проекту стала безпосередня робота на об'єктах. Ми розробили власну карту пам'ятних місць, пов'язаних із ім'ям святого Миколая, визначили та відвідали об'єкти дослідження, а саме: місце, де стояла перша церква святому Миколаю (Додаток Г); Свято-Миколаївський соборний храм – пам'ятник архітектури ХІХ ст. (Додаток Г); каплицю святого Миколая над Інгулом (Додаток Е); пам'ятник Миколі Чудотворцю у Каштановому сквері (Додаток І); храм святому Миколаю на Одеському шосе (Додаток Й); будівлю Миколаївського коледжу транспортної інфраструктури, в якій у 1898-1920 рр. знаходилася Свято-Миколаївська домова церква. Зробили власний опис та фотографування названих об'єктів.

У зв'язку із технічною неможливістю зробити широкомасштабні фотографії, було використано світлини з сайту Миколаївської єпархії [14].

До роботи над проєктом ми залучили вихованців студії образотворчого мистецтва «Натхнення» нашого будинку творчості (керівник Тетяна Коляда). Були проведені інтеграційні заняття наших гуртків та екскурсії, в результаті яких юними художницями було створено образотворчі роботи: «Свято-Микольський соборний храм» (графіка), автор Анна Калинкіна і «Каплиця над Інгулом» (гуаш), автор Ганна Тихоступ (Додаток М).

Підсумком дослідження стала розробка екскурсійного маршруту.

Під час екскурсії ми звертаємо увагу на архітектурні та художні особливості храмів та пам'ятника, розповідаємо про історію їх створення, знайомимо з творчістю миколаївських архітекторів та художників, а також з іменами меценатів, завдяки яким були споруджені нові храми та пам'ятник святому Миколаю.

Екскурсійний маршрут, який ми розробили, був наданий туристичній агенції «Котигорошко» екскурсоводи якої провели декілька благодійних екскурсій для мешканців міста на День святого Миколая (Додаток Н). Виручені кошти направлено на реабілітаційне лікування Насті Каморкіної (Додаток Р).

Нами створено комп'ютерну презентацію та відео, які дозволяють провести віртуальну екскурсію, що особливо актуально в період карантину. До того ж вона є доступною для будь-якої зацікавленої людини. (Додаток С).

Віртуальні екскурсії розміщено в групах соціальної Мережі Фейсбук, а саме: «БДЮТ Заводського району. Туристсько-краєзнавчий відділ» <http://surl.li/ijab>;

«Краєзнавчий відділ МОЦНПВТК УМ» <http://surl.li/iizy>; «Краєзнавчий клуб БібліоКлію» <http://surl.li/iizz>; «Миколаївська обласна дитяча бібліотека» <http://surl.li/ijaf>; «КОТИГОРОШКО – клуб мандрівників м. Миколаїв» <http://surl.li/iizu>; ЗЗСО № 34 <http://surl.li/ijji>

Матеріали нашого дослідження були опубліковані в газеті «Творчий експрес», яка видається «Школою журналістики» Будинку дитячої та юнацької творчості Заводського району (додаток П).

Важливим етапом популяризації проєкту є виступи на конференціях та інших краєзнавчих заходах. Олександр Доценко презентував роботу на VII Всеукраїнської краєзнавчої конференції учнівської молоді «Мій рідний край, моя земля очима сучасників» (Додаток П) та на XI Всеукраїнській філософській історико-краєзнавчій конференції учнівської молоді «Пізнай себе, свій рід, свій нарід», а Владислава Кирилова на обласному зльоті-змаганнях юних туристів-краєзнавців у 2019 р. (Додаток М). У березні 2020 року Дмитро Савко представив наш спільний проєкт на обласному конкурсі «Юний дослідник», який проводився Миколаївським обласним еколого-натуралістичним центром і був визначений у числі переможців у номінації «Краєзнавство» <http://surl.li/ijji>

Традиційно до дня святого Миколи Зимового проводяться святкові заходи. Ми беремо активну участь у їх організації та проведенні (Додаток О). Наша мета – показати, що Микола Чудотворець – це не просто добрий дідусь, який приносить дітям подарунки, а реальна історична постать, яка присвятила своє життя служінню людям, і що у нашому місті вшановують Святителя Миколая як свого небесного покровителя. Ці розповіді допомагають проїнятися духовною складовою цього свята. До сценарію виховного заходу включено легенди про святого Миколая, розповіді про його дива, а також історію, яку переповідав старожил Миколаєва Віктор Якимович Іванов, і яка зберігається в родинному архіві [12].

Своєю роботою ми намагаємося довести необхідність вивчення і збереження культурної та духовної спадщини, сприяти усвідомленню важливої ролі пізнання і збереження культурного надбання народу, яке є важливим фактором його національного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

1. Крючков Ю.С. История Николаева от основания до наших дней – Николаев: Возможности Киммерии, 2006. – 256 с.
2. Крючков Ю.С. Архитектура Старого Николаева – Николаев: «Возможности Киммерии», 2008. – 240 с.
3. Кисаров И.В. Святой Николай Чудотворец: факты, предания современность. – Николаев: Издательство Ирины Гудым, 2012. – 386 с.
4. Заковоротний Д.И. Храмы Николаева. – Николаев, 2001. – 55 с.
5. Кухар-Онышко Н.А. Архитектура Николаева (конец XVIII – начало XX веков) – Николаев: «Возможности Киммерии», 2001. – 80 с.
6. Релігійні організації на Миколаївщині: історія та сучасність: Науково-популярний довідник. – Миколаїв: Вид-во МФ НаУКМА, 2001. – 248 с.
7. Николаева А. Свято-Никольской соборной церкви – 195 лет. *Рідне Прибужжя*. 2012. 20 грудня.
8. Кремінь Д. Золотоверхий храм над Інгулом. *Рідне Прибужжя*. 2005. 4 жовтня.
9. Шумилова А. Кажется, будто кто-то водил за нас кистью. *Вечерний Николаев*. 2011. 10 октября.
10. Бабич В. Сохраним памятник святому Николаю. *Южная правда*. 2019. 12 сентября.

Джерела «усної історії»:

11. Спогади Іванова Віктора Якимовича (1921- 2011), старожила м. Миколаєва – Родинний архів Іванових-Луньових. – Миколаїв, вул. Чкалова 16, кв.4.
12. Інтерв'ю з Іваном Яковичем Булавицьким, скульптором, Заслуженим діячем мистецтв України. Миколаїв, просп. Центральний 96.

Електронні ресурси:

11. Сайт Миколаївської обласної універсальної наукової бібліотеки <http://www.reglibrary.mk.ua/>
12. Сайт Миколаївської єпархії УПЦ. <http://eparhia.mk.ua/>
13. Сайт «Николаевский БазарЪ» <http://bazar.nikolaev.ua/>

Респонденти:

1. **Ірина Анатоліївна Бондаренко**. Начальниця відділу охорони культурної спадщини Управління з питань культури та охорони культурної спадщини Миколаївської міської ради.
2. **Іван Якович Булавицький**, 1945 р. н., графік, живописець, скульптор. Заслужений діяч мистецтв України.

Додаток А. Екзурсійний маршрут. Карта 1.

- Пункт 1. Місце знаходження першої церкви святого Миколая (кінець 18-поч. 19 ст.)
- Пункт 2. Свято-Миколаївський соборний храм, пам'ятник архітектури 19 ст.
- Пункт 3. Миколаївське технічне залізничне училище
- Пункт 4. Каплиця святого Миколая
- Пункт 5. Пам'ятник Святителю Миколаю Чудотворцю
- Пункт 6. Храм святого Миколая на Одеському шосе.

Карта 2.

Додаток Б. Робота у Відділі охорони культурної спадщини Управління з питань культури Миколаївської міської ради. Ліворуч – начальник відділу І.А. Бондаренко. Фото А. Підвисоцького. 2016 р.

Додаток В. Робота з родинним архівом Іванових-Луньових.
Фото В. Калієвської. 2020 р.

Додаток Г. Місце, де знаходилася перша церква св. Миколая. Робота з картою
Фото Підвисоцького А. 2019 р.

Додаток Г. Учасники експедиції біля входу до Свято-Миколаївського
соборного храму. На задньому плані кіот з іконою св. Миколая.
Праворуч – охоронна дошка пам'ятника архітектури XIX ст.
Фото Підвисоцького А. 2019 р.

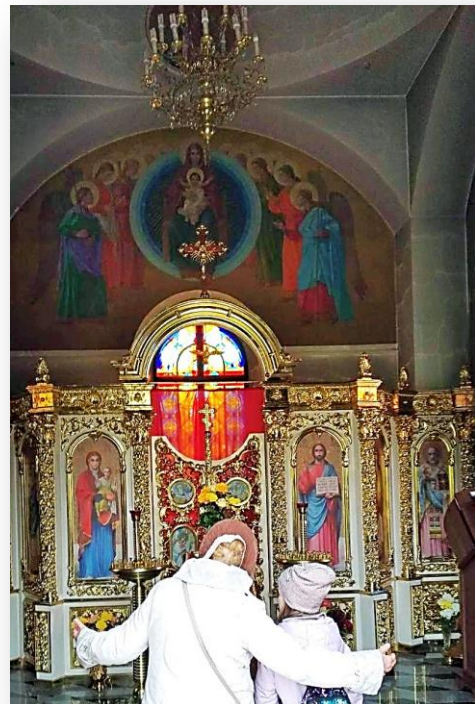
Додаток Д. Дзвіниця та баня Свято-Миколаївського соборного храму.
Світлина зі сайту Миколаївської єпархії УПЦ.

Додаток Е. Учасники експедиції біля входу до каплиці св. Миколая над Інгулом. Фото В. Калієвської. 2019 р.

Додаток Є. Внутрішнє вбрання каплиці св. Миколая. Фото В. Калієвської. 2019 р.

Додаток Ж. Зустріч учасників експедиції зі скульптором І. Булавицьким, автором пам'ятника св. Миколаю в його майстерні. Листопад 2019 р.
Фото В. Калієвської.

Додаток З. Гранітна брила для спорудження пам'ятника св. Миколаю на території яхт-клубу суднобудівного з-ду ім. 61 комунара. 2003 р.
Світлина з особистого архіву І. Булавицького.

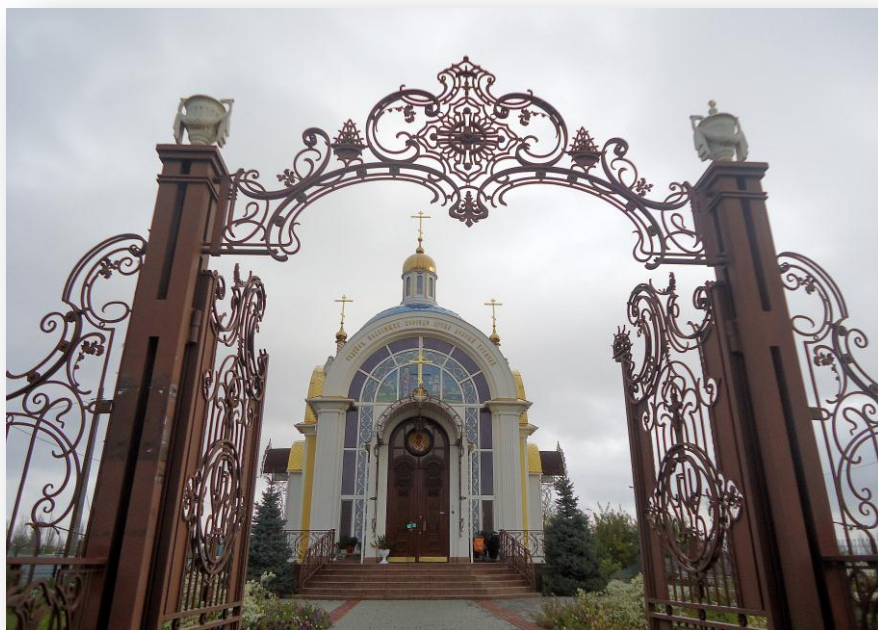
Додаток II. Встановлення пам'ятника
Св. Миколаю. 2005 р.
Світлина з особистого архіву І.

Додаток I. Огляд пам'ятника святому
Миколаю учасниками експедиції.
Фото Калієвської В. 2019 р.

Додаток Й. Храм Святого Миколая на Одеському шосе. Фото Калієвської В. 2019 р.

Додаток К. Купол храму святого Миколая. Фігура Архангела.
Світлина з сайту Миколаївської єпархії.

Додаток Л. Учасники експедиції біля входу до храму св. Миколая на Одеському шосе.
Фото Підвисоцького А. 2016 р.

Додаток М. Члени команди БДЮТ Заводського р-ну на обласному зльоті-змаганнях юних туристів-краєзнавців із образотворчими роботами, виконаними вихованцями студії «Натхнення». Травень 2019 р. Фото Луньовой Н.В.

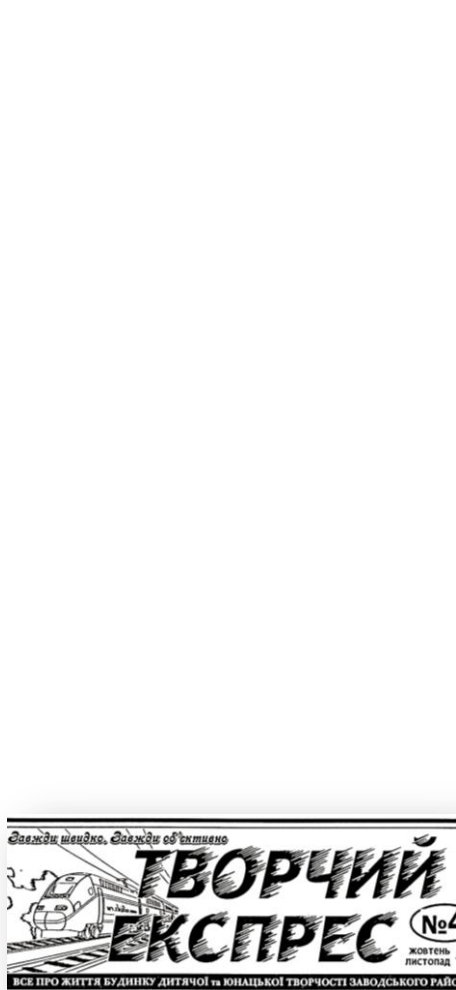
Додаток Н. Благодійна екскурсія до дня святого Миколая по маршруту, який було розроблено в результаті дослідження. Грудень 2017 р. Фото Підвисоцького А.

Додаток О. Виховний захід до дня Святого Миколая в ЗЗСО № 34 проводять керівник гуртка Н.В. Луньова, учасниці експедиції пошукової Є. Прасолова, К. Ложенко.
 Фото Підвисоцького А. 2017 р.

Додаток П. стаття в газеті БДЮТ Заводського р-ну «Творчий експрес» з матеріалами дослідницької роботи

ВІТРИЛА ЧАСУ

З 11 по 13 листопада вихованці краснавичих гуртків та члени наукового товариства «Вітрила часу» БДЮТ Заводського району брали участь у Всеукраїнській конференції учнівської молоді «Мій рідний край, моя земля очима сучасників», організаторами якої є Миколаївський обласний Центр туризму, краснавства та екскурсій учнівської молоді і Український державний центр туризму, краснавства та екскурсій учнівської молоді при підтримці департаменту освіти і науки Миколаївської облдержадміністрації. Сьогодні ми пропонуємо читачам гуртка «Історичне краснавство» (керівник Луньова Н.В.) Доценка Олександра, яка визначена красною на секції «Культура рідного краю та музейна справа».

Твоє ім'я над нашим містом сяє

*Святий Миколай
 Сонечко зимове!
 Твоє ім'я над нашим містом сяє!
 І перший корабель, що тут збудовано
 Назвали в честь Святого Миколая.*

*До тебе ми звертаємось з молитвою,
 Ти – покровитель рідної землі!
 Ми – миколаїці,
 Твої ми, отче, діти,
 Ти ж бережи ти наше місто, бережи!*

Більше тисяч років підносяться до Небес молитви Святому Миколаю, і сила цієї молитви творить дива. Під покровом Святого Миколая знаходиться наше місто, яке веде свій початок з верфи на Інгулі. 27 серпня 1789 р. будівельник верфь Фалєєв отримав від Потьомкіна ордер, в якому князь наказував іменувати «новозаводиную верфь на Інгуле – город Николаев». Перший корабель, що було побудовано на новій верфі – 44-гарматний фрегат, також отримав назву «Святий Миколай».

В Україні є два Миколаєва: обласний центр районний центр у Львівській області. Але місто, що у Львівській області, отримало назву на честь свого фундатора шляхтича Миколи Тарлу. Наше місто назване саме на честь угодника Божого, і у цьому його унікальність.

Актуальність теми дослідження по-

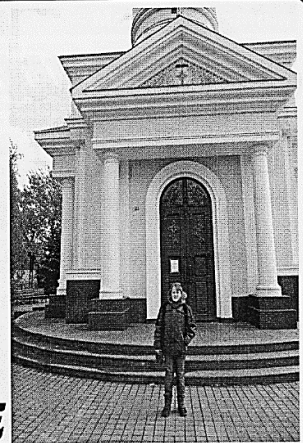
лягає в тому, що в сучасному світі особливого значення набуває питання збереження та розвитку культури, як матеріальної, так і духовної. Вшанування пам'яті найвідомішого святого у місті, яке носить його ім'я, сприяє процесу формування загальнокультурних цінностей у молодого покоління миколаївців. Робота «Твоє ім'я над нашим містом сяє» – перша спроба дати цілісне уявлення про пам'ятки культури, пов'язані з ім'ям Святителя Миколая Чудотворця в нашому місті.

Перші храми

Святителю у Миколаєві

Існування нового міста було неможливим без храму. І тому Михайло Фалєєв у грудні 1789 р. повідомляв архієпископа Катеринославського, Херсонського і Таврійського Амвросія про наміри звести храм на честь святого Миколая Чудотворця: «...*Имею обещание соорудить церковь во имя святого Николая Чудотворца в Николаеве будущей весной. М. Л. Фалеев.*».

У 1790 році церква була освячена. У народі її називали Грецькою. Греки, численні моряки й купці, що переселилися за запрошенням Катерини II на нові землі Російської імперії, будували цей храм своїм коштом, брали участь у створенні його внутрішнього убрання, утримували його. Зображення цього храму немає, але у Центральному державному архіві військово-морського флоту (ЦГАВМФ, Санкт-Петербург) зберігається план міста

Миколаєва кінця XVIII ст. під назвою «Чертеж города Николаева и урочища Спасского». Храм був у вигляді корабля, перекритий двохилим дахом. Згідно плану, будівля церкви знаходилася у центрі кварталу, обмеженого сучасними вулицями Потьомкінської та Шевченка, Пушкінської та Наваринської. Через 20 років будівля прийшла у непридатність, і у 1803 році було розпочато зведення нової кам'яної церкви.

Кам'яний Свято-Нікольський храм (нині – Свято-Миколаївський соборний храм) будували з 1803 по 1817рр. Відчувався брак коштів, тому у 1808 році архієпископ Платон дозволив священнику Костянтину Марабуту і прихожанам Нікольського храму збирати кошти на будівництво храму серед населення епархії. Суми пожертвувань коливалися від 25 копійок до 1000 рублів. Головну роль у будівництві церкви відіграла грецька громада, тому за нею довший час зберігалася назва «грецької».

Свято-Нікольський храм було освячено у 1817 р. Нова будівля теж має форму корабля (ковчег) – однієї з розповсюджених архітектурних форм у храмовому будівництві. У 1835 р. вулицю, на якій знаходився храм, було названо Нікольською.

Храм відігравав значну роль у житті міста. При ньому діяла церковно-прихідська школа. У 30-ті р. XX ст. Грецьку церкву закрили і використовували під склад. Під час війни в 1941 р. в ній

Додаток Р. Скріншот допису О. Дюміної в групі Фейсбук «КОТИГОРОШКО – клуб мандрівників м. Миколаїв» з інформацією про проведення благодійної екскурсії до дня святого Миколая 17 грудня 2017 р.

Елена Демина

Експерт по візуальному контенту · 19 декабря 2017 г. · Николаев ·

Ми миколаївці, на честь Святого Миколая, славімо ділами добрими його ім'я.

17 грудня, ми побували на чудовій екскурсії "Твоє ім'я над нашим містом сяє", яку провів для дорослих та дітей Сасюк Сергій Григорович, керівник секції історичного краєзнавство БДЮТ Заводського району. На екскурсії з нами була Настя Каморкіна, яка потребує допомоги для реабілітаційного лікування. Ми здійснили 2-годинну екскурсію містом, дізналися багато цікавих фактів пов'язаних з нашим містом.. В основу екскурсії лягли матеріали пошуково-дослідницької роботи та розробки маршруту вихованців історико-краєзнавчого гуртка Будинку дитячої та юнацької творчості Заводського району м. Миколаєва "Твоє ім'я над нашим містом сяє" (керівник Луньова Надія Вікторівна). Також під час екскурсії використані дослідження вихованців наукової секції "Історичне краєзнавство" БДЮТ Заводського району (керівник) за темами "Топоніміка старого Миколаєва", "Історія Адміралтейського собору", "Історія Богоявленська. Повернення легенди".

КОТИГОРОШКО - клуб мандрівників м. Миколаїв

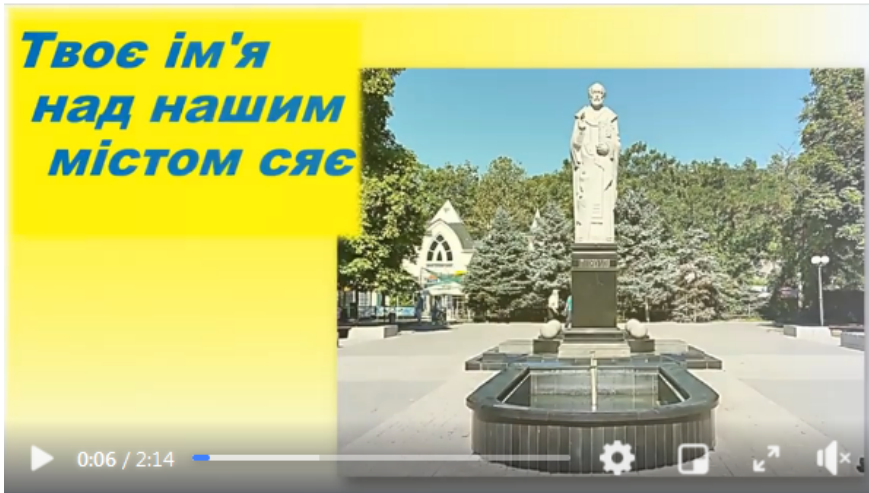
Додаток С. Скріншот допису Г. Запорожченко, членкині Національної Спілки письменників України, з відгуком на віртуальну екскурсію пам'ятними місцями Миколаєва, пов'язаними з іменем його Святого покровителя. 2020 р.

Надежда Лунева

21 декабря, 22:03 · 🌐

Запрошуємо на віртуальну екскурсію пам'ятними місцями Миколаєва, пов'язаними з іменем його святого покровителя

👍❤️ 20

Комментарии: 5 Поделились: 6

👍 Нравится

💬 Комментировать

🔗 Поделиться

Краєзнавчий клуб "БібліюКлію"

➔ Надежда Лунева ответила · 1 ответ

Галина Запорожченко

Якнайприємніше враження від захоплюючої віртуальної екскурсії пам'ятними місцями Миколаєва, пов'язаними з іменем його покровителя – Святого Миколая. Цікаві історичні довідки про святомиколаївські пам'ятки культури й архітектури, натхненна музика й величальна пісня на честь Миколая-Угодника торкаються самого серця. Шанувальники й поціновувачі історії рідного міста мають чудову можливість переглянути зворушливий відеоряд віртуальної екскурсії й стати багатшими на цілу низку неймовірних цікавинок й світлих емоцій. Браво авторам екскурсії, які у ці передноворічні дні додали інтернет-простору цілу пригорщу щастя, теплота й любові.